

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

دانشگاه فنی و حرفه ای دختران ارومیه

جلسه اول مدیریت مالی ۲

موضوع :

«سرمایه در گردش»

مدرس: مهسا تقی پور

زمستان 1398

فهرست مطالب

۱- آشنایی با مفهوم سرمایه در گردش و انواع آن

۲- آشنایی با عوامل موثر مورد نیاز به سرمایه در گردش

۳- آشنایی با سیاست مدیریت سرمایه در گردش

۴- طرح دیدگاه‌های مختلف پیرامون سرمایه در گردش

۵- یادگیری رویکردهای مختلف پیرامون سرمایه در گردش

مقدمه

مدیریت سرمایه در گردش نیز یکی دیگر از بخش‌های مهم مدیریت مالی است. مدیریت سرمایه در گردش، تأمین مالی کوتاه مدت واحد تجاری است که موجب ایجاد یک ارتباط نزدیک بین سودآوری و نقدینگی است. مدیریت موثر سرمایه در گردش به بهبود عملکرد عملیاتی واحد تجاری و به تأمین نقدینگی کوتاه مدت کمک می‌کند. از این رو، مطالعه مدیریت سرمایه در گردش نه تنها بخش مهمی از مدیریت مالی بلکه بخش بااهمیت از سیاست‌های مدیریت عالی واحد تجاری است. سرمایه در گردش به عنوان سرمایه‌ای که ثابت نیست تعریف شده است، اما کاربردهای رایج تری از سرمایه در گردش وجود دارد که تفاوت بین ارزش دفتری دارایی‌های جاری و بدهی‌های جاری را بررسی می‌کند.

معنی سرمایه در گردش

سرمایه ثابت به معنی سرمایه‌ای است که برای سرمایه‌گذاری بلند مدت واحد تجاری استفاده می‌شود. به عنوان مثال، خرید دارایی‌های دائمی باید از منابع بلندمدت تأمین مالی شود.

سرمایه در گردش بخش دیگری از سرمایه است که برای مصرف روزانه واحد تجاری مورد نیاز است. به عنوان مثال، پرداخت به طلبکاران (اعتبار دهندگان)، حقوق و دستمزد پرداخت شده به کارگران، خرید مواد اولیه و غیره به طور معمول دائماً تکرار می‌شوند و نقدینگی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از این رو، منابع آن به عنوان سرمایه کوتاه مدت شناخته می‌شوند.

مفهوم سرمایه در گردش

سرمایه در گردش را می‌توان با کمک دو مفهوم مهم زیر طبقه بندی و درک کرد:

سرمایه در گردش ناخالص

سرمایه در گردش خالص

سرمایه در گردش ناخالص

سرمایه در گردش ناخالص یک مفهوم کلی است که به سرمایه گذاری در کل دارایی های جاری واحد تجاری اشاره دارد. به عبارت دیگر، سرمایه در گردش ناخالص به عنوان کل دارایی های جاری واحد تجاری تعریف می شود.

$$GWC = CA$$

سرمایه در گردش خالص

سرمایه در گردش خالص مفهوم خاصی است که هم دارایی های جاری و هم بدهی جاری واحد تجاری را در نظر می گیرد. به این ترتیب سرمایه در گردش خالص، دارایی های جاری مازاد بر بدهی جاری در طول یک دوره خاص واحد تجاری است.

اگر دارایی های جاری بیش از بدهی های جاری باشد سرمایه در گردش مثبت و اگر دارایی جاری کمتر از بدهی جاری باشد سرمایه در گردش منفی گفته می شود.

$$NWC = CA - CL$$

نیازهای سرمایه در گردش

مدیریت سرمایه در گردش بخش مهمی از مدیریت واحد تجاری است. هر واحد تجاری باید مقدار مشخصی از سرمایه در گردش را برای نیازهای روزانه و تعهدات کوتاه مدت نگه داری کند. سرمایه در گردش برای اهداف زیر مورد نیاز است:

۱- خرید مواد اولیه و قطعات یدکی: بخش اساسی فرآیند تولید، مواد اولیه است. اغلب، خرید باید به طور مداوم با توجه به نیازهای واحد تجاری صورت پذیرد. از این رو، هر واحد تجاری مقدار مشخصی به عنوان سرمایه در گردش برای خرید مواد اولیه، قطعات، قطعات یدکی، و غیره نگه داری می‌کند.

۲- پرداخت دستمزد و حقوق: بخش بعدی سرمایه در گردش برای پرداخت حقوق و دستمزد به کار و کارکنان استفاده می‌شود. پرداخت تسهیلات دوره ای کارکنان به عنوان سیاست تشویقی نیز از این نوع است. بنابراین یک واحد تجاری میزان مناسبی از سرمایه در گردش را به پرداخت حقوق و دستمزد، نگه‌داری می‌کند.

۳- عملیات روزانه: واحد تجاری که با هزینه های مختلف در مورد عملیات روزانه در ارتباط است؛ مانند سوخت، برق، هزینه های اداری، و غیره، آنها را از سرمایه در گردش تأمین می‌کند.

۴- ارائه تعهدات اعتباری: واحد تجاری مسئول تأمین تعهدات کوتاه مدت است. بنابراین واحد تجاری باید سرمایه در گردش کافی را برای آن فراهم کند.

عوامل تعیین الزامات سرمایه در گردش

تأمین سرمایه در گردش مورد نیاز به عوامل مختلفی بستگی دارد. هیچ مجموعه ای از قوانین و یا فرمولی برای تعیین نیازهای سرمایه در گردش واحد تجاری وجود ندارد. در ادامه به عوامل اصلی که نیازهای سرمایه در گردش را تعیین می‌کند اشاره شده است.

ماهیت واحد تجاری: سرمایه در گردش واحد تجاری تا حد زیادی به ماهیت واحد تجاری بستگی دارد. اگر واحدهای تجاری سیاست‌های اعتباری سفت و سخت و نیز فروش کالا را فقط برای پول نقد دنبال کنند، آنها می‌توانند مقدار کمتری از سرمایه در گردش را نگه داری کند. برای مثال، شرکت حمل و نقل مقدار کمتری از سرمایه در گردش را حفظ می‌کند در حالی که یک شرکت ساخت و ساز مقدار بیشتری از سرمایه در گردش در دست را نیاز دارد.

چرخه تولید: میزان سرمایه در گردش به طول چرخه تولید بستگی دارد. اگر طول چرخه تولید کم باشد، نیاز به نگه داری مقدار کمتری از سرمایه در گردش دارند. اگر زیاد باشد، به مقدار بیشتری از سرمایه در گردش نیاز است.

چرخه واحد تجاری: نوسانات واحد تجاری منجر به تغییرات دوره‌ای و فصلی در شرایط واحد تجاری شده و بر نیازهای سرمایه در گردش تاثیر می‌گذارد. در شرایط رونق، نیاز سرمایه در گردش بیشتر و در شرایط رکود، نیاز به سرمایه در گردش کاهش می‌یابد. نتایج بهتر واحد تجاری منجر به افزایش سرمایه در گردش مورد نیاز می‌شود.

سیاست تولید: این نیز یکی از عوامل تاثیر گذار بر نیاز سرمایه در گردش واحد تجاری است. اگر شرکتی مدعی ادامه سیاست تولید است، به سرمایه در گردش عادی نیازمند می‌باشد. اگر سیاست تولید وابسته به شرایط خاص باشد، نیاز به سرمایه در گردش بر شرایط تعبیه شده توسط شرکت بستگی خواهد داشت.

سیاست‌های اعتباری: سیاست‌های اعتباری فروش و خرید بر نیازهای سرمایه در گردش واحد تجاری نیز تاثیر می‌گذارد. اگر شرکتی از سیاست‌های نسبی برای فروش به مشتریان خود استفاده می‌کند، باید سرمایه در گردش بیشتری حفظ کند.

رشد و گسترش: در مرحله رشد و توسعه، واحد تجاری به سرمایه در گردش بالاتری نیاز دارد، زیرا با سرمایه در گردش اضافی برای متحمل شدن برخی هزینه‌های اضافی در مراحل اولیه، نیاز خواهد داشت.

در دسترس بودن مواد اولیه: بخش عمده‌ای از نیازهای سرمایه در گردش تا حد زیادی به در دسترس بودن مواد اولیه بستگی دارد. مواد اولیه از اجزای اصلی فرایند تولید می‌باشد. اگر مواد اولیه در دسترس نباشد، به توقف تولید منجر می‌شود. بنابراین، واحد تجاری باید مواد اولیه کافی را بدست آورد، برای این منظور، شرکت مجبور به صرف بخشی از سرمایه در گردش است.

ظرفیت سود دهی: اگر شرکت دارای سطح بالایی از ظرفیت سود آوری باشد، می‌تواند با کمک وجه نقد از عملیات، سرمایه در گردش بیشتری تولید نماید.

برآورد سرمایه در گردش موردنیاز

الزامات سرمایه در گردش به عوامل مختلفی بستگی دارد، که در قسمت های قبلی بحث شده است. در این بخش به الزامات سرمایه در گردش واحد تجاری اشاره می-شود. برخی از روش های معمول برآورد سرمایه در گردش به ترتیب زیر ارائه می-شود:

(۱) برآورد مولفه های روش سرمایه در گردش

سرمایه در گردش شامل منابع مختلف دارایی های جاری و بدهی های جاری است. بنابراین باید دارایی های جاری مورد نیاز برای پاسخگویی به تعهدات کوتاه مدت برآورد شود. مدیر مالی در ابتدا دارایی ها و سرمایه در گردش مورد نیاز را برای دوره خاص برآورد می کند.

(۲) درصدی از روش فروش

معمولاً بر اساس تجربه گذشته می توان بین فروش و سرمایه در گردش مورد نیاز، نسبتی را تعیین نمود. این روش ساده و سنتی به منظور برآورد نیازهای سرمایه در گردش است. در این روش، ابتدا باید نسبت فروش به سرمایه در گردش را پیدا کرده و بر اساس آن به برآورد نیازهای سرمایه در گردش پرداخت. این روش نیز به بیان رابطه بین فروش و سرمایه در گردش می پردازد.

۲) چرخه عملیاتی

سرمایه در گردش مورد نیاز به چرخه عملیاتی واحد تجاری بستگی دارد. چرخه عملیاتی باتحویل مواد اولیه شروع و با مجموعه ای از مطالبات خاتمه میابد. چرخه عملیاتی شامل مراحل زیر مهم است:

- ۱- مواد اولیه و مرحله ذخیره سازی (R)
 - ۲- مرحله کار در فرآیند (W)
 - ۳- مرحله محصولات در دست اجرا (F)
 - ۴- مرحله ایجاد مطالبات (D)
- مرحله دوره پرداخت اعتبار دهندگان (C)

$$O = R + W + F + D - C$$

هر بخش از چرخه عملیاتی را می توان با فرمولهای زیر محاسبه کرد:

R: میانگین انبار مواد اولیه تقسیم بر میانگین مصرف روزانه مواد اولیه

W: میانگین موجودی کالای در جریان ساخت تقسیم بر میانگین هزینه تولید روزانه

F: میانگین موجودی کالاهای ساخته شده تقسیم بر میانگین بهای کالاهای فروش رفته روزانه

D: میانگین دیون دفتری تقسیم بر میانگین فروش های اعتباری روزانه

C: میانگین اعتبارات تجاری تقسیم بر میانگین خرید اعتباری روزانه

مثال:

اطلاعات زیر از دفاتر یک شرکت تولیدی استخراج شده است. مطلوبست محاسبه چرخه عملیات شرکت.

دوره پوشش	۲۶۵ روز
میانگین مدت اعتبار مجاز اعطایی فروشندگان	۱۶ روز
میانگین ریالی اعتبار خرید	۱۴.۵۰۰ ریال
میانگین کل بدهکاران	۴۸.۰۰۰ ریال
مصرف مواد اولیه	۴۴۰.۰۰۰ ریال
کل هزینه تولید	۱.۰۰۰.۰۰۰ ریال
جمع بهای تمام شده و هزینه‌های عملیاتی فروش	۱.۰۵۰.۰۰۰ ریال
فروش سال	۱.۶۰۰.۰۰۰ ریال
موجودی کالای انبار:	
مواد اولیه	۳۲.۰۰۰ ریال
کار در جریان ساخت	۳۵.۰۰۰ ریال
کالای ساخته شده	۲۶.۰۰۰ ریال

پاسخ:

مواد اولیه نگه داری شده در انبار:

$$\frac{\text{میانگین موجودی انبار مواد اولیه}}{\text{متوسط مصرف روزانه}} = \frac{32.000}{440.000 \div 365} = 27 \text{ روز}$$

کسر می‌شود: میانگین مدت اعتبار (روزانه)
چرخه مواد ۱۱ روز

کار در جریان ساخت:

$$\frac{\text{میانگین کار در جریان ساخت نگهداری شده}}{\text{متوسط بهای تمام شده روزانه تولید}} = \frac{35.000}{1000.000 \div 365} = 13 \text{ روز}$$

کالای ساخته شده نگه‌داری شده در انبار:

$$\frac{\text{میانگین کالای ساخته شده انبار}}{\text{متوسط بهای تمام شده کالای فروش رفته روزانه}} = \frac{26.000}{1050.000 \div 365} = 9 \text{ روز}$$

دوره اعتبار اعطایی به بدهکاران:

$$\frac{\text{میانگین کل بدهکاران}}{\text{فروش نسیه روزانه}} = \frac{48.000}{1600.000 \div 365} = 11 \text{ روز}$$

دوره چرخه عملیاتی شرکت:

$$11 + 13 + 9 + 11 = 44 \text{ روز}$$

$$\text{دفعات گردش عملیات در سال} = \frac{365}{44} = 8/3$$

$$\frac{\text{جمع هزینه عملیاتی و بهای تمام شده}}{\text{تعداد گردش عملیات طی سال}} = \frac{1.050.000}{8/3} = 126.506$$

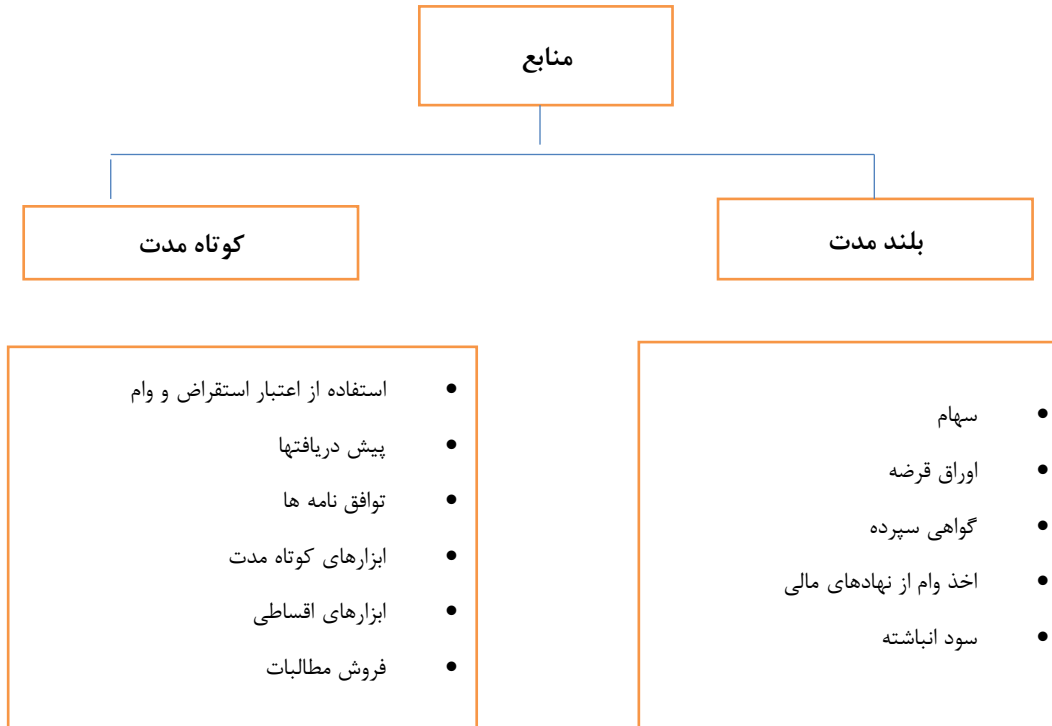
سیاست مدیریت سرمایه در گردش

مدیریت سرمایه در گردش سیاستی برای مدیریت و اداره موثر شرکت است. برای این منظور، مدیریت سه سیاست مبتنی بر رابطه بین فروش و سرمایه در گردش را اتخاذ می‌نماید:

- ۱- سیاست سرمایه در گردش محافظه کارانه:** سیاست سرمایه در گردش محافظه کارانه به حداقل رساندن خطر از طریق حفظ سطح بالاتری از سرمایه در گردش اشاره دارد. این نوع از سیاست سرمایه در گردش در زمان نوسانات فصلی مناسب است.
- ۲- سیاست سرمایه در گردش متعادل:** سیاست سرمایه در گردش متعادل اشاره به سطح متوسط نگه داری سرمایه در گردش با توجه به سطح متوسط فروش دارد. این بدان معنی است که یک درصد تغییر سرمایه در گردش، برابر با همان نسبت تغییر در فروش است.
- ۳- سیاست سرمایه در گردش متهورانه:** سیاست سرمایه در گردش متهورانه یکی از سیاست های با ریسک و سودآوری بالا است که در طول یک دوره خاص به حفظ سطح پایین سرمایه در گردش متهورانه در برابر سطح بالایی از فروش، در واحد تجاری می‌انجامد.

منابع سرمایه در گردش

نیازمندی‌های سرمایه در گردش را می‌توان از منابع کوتاه مدت و بلند مدت تامین کرد. هر منبع می‌تواند تا حد مشخصی محاسن و محدودیت‌های خاصی داشته باشد. استفاده از سرمایه در گردش ممکن است از یک مرحله به مرحله دیگر متفاوت باشد.

تعیین ترکیب مالی

تعیین ترکیب مالی بخش مهمی از مدیریت سرمایه در گردش است. بر اساس این تصمیم، بین ریسک و بازده و نقدینگی تعادلی ایجاد می‌شود. همچنین این که چه نوع از تامین مالی برای مواجهه با نیازمندی‌های سرمایه در گردش واحد تجاری مناسب است، بستگی به ترکیب منابع مذکور دارد.

سه روش اساسی برای تعیین ترکیب مالی مناسب سرمایه در گردش وجود دارد:

- ۱- رویکرد متعادل
- ۲- رویکرد محافظه کارانه
- ۳- روش های متهورانه.

● **رویکرد متعادل**

- بر اساس این رویکرد، واحد تجاری می تواند یک طرح مالی را که منطبق بر عمر مورد انتظار دارایی ها با عمر مورد انتظار منابع صندوق است، برای تامین مالی دارایی ها مورد استفاده قرار دهد.
- هنگامی که واحد تجاری از روش تطبیق استفاده می کند، برای تأمین دارایی های ثابت و دارایی های جاری دائمی از تأمین مالی بلندمدت و برای تامین مالی دارایی های جاری موقتی یا متغیر از تامین مالی کوتاه مدت استفاده می کند.

● **رویکرد محافظه کارانه**

- در این روش، کل تامین مالی برآوردی در دارایی های جاری باید از منابع بلند مدت تامین مالی شود و منابع کوتاه مدت باید تنها برای شرایط اضطراری استفاده شود. این روش به عنوان "کم ریسک - سود پایین" نامیده می شود.

● **روش متهورانه**

- در این روش، کل تامین مالی مورد نیاز دارایی های جاری باید از منابع کوتاه مدت برآورد شود و حتی بخشی از تامین مالی دارایی های ثابت باید از منابع کوتاه مدت باشد. این رویکرد ممکن است موجب ترکیب مالی با ریسک بیشتر، هزینه کمتر و سود بیشتر شود.

○ خودآزمایی فصل اول

- ۱. سرمایه در گردش چیست؟ تعریف آن را بنویسید.
- ۲. در مورد مفهوم سرمایه در گردش توضیح دهید؟
- ۳. انواع سرمایه در گردش چیست؟
- ۴. نیازهای سرمایه در گردش چه مواردی هستند؟
- ۵. عوامل موثر مورد نیاز به سرمایه در گردش را توضیح دهید.
- ۶. سیاست مدیریت سرمایه در گردش را توضیح دهید.
- ۷. نمودار تأمین مالی محافظه کارانه، متهورانه و متعادل را ترسیم کرده و با هم مقایسه نمایید.

برای شما آرزو دارم

که نور نازک قلبتان، به تاریکی نیامیزد

که چشمانتان، به زیبایی ببیند زندگی ها را

چو باران، آبی و زیبا

ببارید، شادمانه روی گرد غم

به دور از دل گرفتن ها

